

EXCELLENTIEBELEID

Ons excellentiebeleid is schoolbreed. We richten ons dus op excellente leerlingen op gymnasium, atheneum, havo en vmbo. We willen begaafde en hoogbegaafde leerlingen zo vroeg mogelijk erkennen, herkennen en bieden wat ze nodig hebben om tot optimale prestaties te komen binnen onze school. Hoogbegaafdheid is geen last, maar een talent!

Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap vindt ons excellentiebeleid een voorbeeld voor andere scholen. Daarom heeft het Ministerie onze OSG Masterclasses, onderdeel van ons excellentiebeleid, gefilmd voor op hun site over passend onderwijs. [Klik hier](#) voor het filmpje.

De OSG Masterclasses hebben ook de Onderwijsprijs Noord-Holland 2013-2015 gewonnen.

**Heeft u vragen met betrekking tot het excellentiebeleid de OSG West-Friesland?
Neem dan gerust contact op met de coördinator excellentiebeleid:**

Susanne van Wissen

s.vanwissen@atlascollege.nl

Inhoud

Waarom is aandacht voor (hoog)begaafden zo belangrijk?	pagina 3
Welke aandacht besteden we op de OSG aan hoogbegaafden?	pagina 4
OSG-Masterclasses	pagina 6
Voorbeelden van onderwerpen voor de OSG-Masterclasses	pagina 6
Wat is (hoog)begaafdheid?	pagina 7
(Hoog)intelligent of (hoog)begaafd?	pagina 9
Vooroordelen over hoogbegaafdheid	pagina 10
Is mijn kind/ben ik (hoog)begaafd?	pagina 11
Profielen (hoog)begaafde leerlingen	pagina 13
Beroemde hoogbegaafden	pagina 15
Onderpresteerders	pagina 16
Handige sites	pagina 18

Waarom is aandacht voor (hoog)begaafden zo belangrijk?

Op onze school proberen we (hoog)begaafde kinderen zo optimaal mogelijk te begeleiden, omdat we willen dat alle leerlingen van onze school zoveel mogelijk kansen krijgen hun talenten te ontwikkelen. Ook (hoog)begaafde leerlingen hebben begeleiding nodig om goed te functioneren. Bovendien is 10-15% van de vwo-leerlingen hoogbegaafd en hebben wij de inspanningsverplichting ook deze groep passend onderwijs te bieden.

Als een leerling excellent blijkt te zijn of anderszins duidelijk maakt behoefte te hebben aan extra uitdaging, stellen we in de vaklessen, bij voorkeur in overleg met de leerling, vast wat hij/zij nodig heeft om het programma boeiend te blijven vinden. Soms betekent dat extra werk, soms ander werk en soms een andere aanpak van de stof.

Veel (hoog)begaafde kinderen hebben op de basisschool niet goed geleerd om te leren leren, omdat de noodzaak daartoe ontbrak. Juist voor deze leerlingen is het voor ons een extra uitdaging ze dit goed te leren. Want vooral als je goed weet hoe je iets moet leren, kun je daar plezier aan beleven.

Vaak voelen hoogbegaafden zich niet goed begrepen en depressiviteit komt vaker voor onder deze groep.

Bovendien wordt hoogbegaafdheid vaak verward met autisme of ADHD. Slechts 16% van de hoogbegaafden rondt nu een universitaire studie af. Veel hoogbegaafden belanden nu op het vmbo. Alle reden dus om extra aandacht aan deze groep leerlingen te besteden.

Voor (hoog)begaafden is het ontzettend belangrijk dat de negativiteit rond de term hoogbegaafdheid doorbroken wordt. Dit kan alleen door aandacht aan hoogbegaafdheid te besteden en de kennis hierover bij docenten, leerlingen en ouders te vergroten.

Juist deze kinderen zijn essentieel voor de maatschappij: verreweg de meeste invloedrijke regeringsleiders, politici, kunstenaars en wetenschappers zijn/waren namelijk hoogbegaafd.

Welke aandacht besteden we op de OSG aan hoogbegaafden?

Groep 7 en 8

- W (Hoog)begaafde basisschoolleerlingen uit groep 7 en 8 mogen deelnemen aan de OSG-masterclasses.
- W We hebben overleg met basisschoolbegeleiders van Plusklassen, leerkrachten, directeuren, leerplichtambtenaren, de OBD en Kenniscentrum BLINK-UIT.
- W We organiseren een informatieavond voor basisscholen over de OSG Masterclasses en de invulling van ons excellentiebeleid.

Brugklas

- W We screenen alle brugklasaanmeldingen naar aanleiding van de NIO-scores en/of de WISC III. We letten daarbij zowel op de verbale als de performale (symbolische) scores. Ook als er een groot verschil is tussen deze scores, houden we de leerling extra in de gaten.
- W Veel hoogbegaafde leerlingen vinden leren leren ingewikkeld. Daarom bieden we alle brugklassers leren lerenlessen aan en besteden we in alle jaarlagen aandacht aan leren leren en aan leerstrategieën, bijvoorbeeld aan mindmapping.
- W Alle brugklassers met een NIO van 125 of meer bieden wij denklessen aan.
- W We besteden extra aandacht aan metacognitieve vaardigheden.
- W Een aantal uren per week is er een 'pluslokaal' beschikbaar waar (hoog)begaafden met elkaar intervisie hebben en aan vakoverstijgende projecten of projecten op maat kunnen werken.
- W (Hoog)begaafde OSG-leerlingen krijgen een 'pluspas' wat ze toegang geeft tot bijvoorbeeld het 'pluslokaal'.
- W Voor leerlingen die extra aandacht nodig hebben, dreigen vast te lopen of niet goed in hun vel zitten, is er een HB-coach.

Klas 2

- W Een aantal uren per week is er een Plusklas: gastdocenten geven college over uiteenlopende onderwerpen.
- W Een aantal uren per week is er een 'pluslokaal' beschikbaar waar (hoog)begaafden met elkaar intervisie hebben en aan vakoverstijgende projecten of projecten op maat kunnen werken.
- W (Hoog)begaafde leerlingen kunnen verrijken in een vak waarin ze excelleren.
- W We besteden extra aandacht aan metacognitieve vaardigheden.
- W Denklessen voor (hoog)begaafde leerlingen.
- W (Hoog)begaafde leerlingen kunnen profielwerkstukworkshops volgen. Deze worden gegeven door examenleerlingen.
- W Voor leerlingen die extra aandacht nodig hebben, dreigen vast te lopen of niet goed in hun vel zitten, is er een HB-coach.

Klas 3

- W Een aantal uren per week is er een Plusklas: gastdocenten geven college over uiteenlopende onderwerpen.
- W Een aantal uren per week is er een 'pluslokaal' beschikbaar waar (hoog)begaafden met elkaar intervisie hebben en aan vakoverstijgende projecten of projecten op maat kunnen werken.
- W (Hoog)begaafde leerlingen kunnen verrijken in een vak waarin ze excelleren.
- W We besteden extra aandacht aan metacognitieve vaardigheden.
- W Denklessen voor (hoog)begaafde leerlingen.
- W (Hoog)begaafde leerlingen kunnen profielwerkstukworkshops volgen.
- W Deze worden gegeven door examenleerlingen.
- W Er is een coach voor onderpresteerders.
- W Voor leerlingen die extra aandacht nodig hebben, dreigen vast te lopen of niet goed in hun vel zitten, is er een HB-coach.

Klas 4

- W (Hoog)begaafde leerlingen mogen de OSG-Masterclasses geven.
- W Een aantal uren per week is er een 'pluslokaal' beschikbaar waar (hoog)begaafden met elkaar intervisie hebben en aan vakoverstijgende projecten of projecten op maat kunnen werken.
- W (Hoog)begaafde leerlingen kunnen kiezen voor profielverbreding.
- W In overleg met docenten kan besloten worden tot flexibele(re) lesinvulling.
- W Leerlingen kunnen kiezen voor denklessen op maat.
- W Er is een coach voor onderpresteerders.

Klas 5

- W (Hoog)begaafde leerlingen mogen de OSG-Masterclasses geven.
- W Examenleerlingen mogen profielwerkstukworkshops geven.
- W Een aantal uren per week is er een 'pluslokaal' beschikbaar waar (hoog)begaafden met elkaar intervisie hebben en aan vakoverstijgende projecten of projecten op maat kunnen werken.
- W (Hoog)begaafde leerlingen kunnen kiezen voor profielverbreding.
- W In overleg met docenten kan besloten worden tot flexibele(re) lesinvulling.
- W Leerlingen kunnen kiezen voor denklessen op maat.
- W Deelname aan LAPP Top of Pre University College Leiden en Vrije Universiteit.
- W Er is een coach voor onderpresteerders.

Klas 6

- W (Hoog)begaafde leerlingen mogen de OSG-Masterclasses geven.
- W Examenleerlingen mogen profielwerkstukworkshops geven.
- W Een aantal uren per week is er een 'pluslokaal' beschikbaar waar (hoog)begaafden met elkaar intervisie hebben en aan vakoverstijgende projecten of projecten op maat kunnen werken.
- W (Hoog)begaafde leerlingen kunnen kiezen voor profielverbreding.
- W In overleg met docenten kan besloten worden tot flexibele(re) lesinvulling.
- W Leerlingen kunnen kiezen voor denklessen op maat.
- W Er is een coach voor onderpresteerders.

Docenten en begeleiders

- W Als docenten zorgen we voor een open houding om hoogbegaafden zo vroeg mogelijk te herkennen en erkennen. We durven kritisch naar ons onderwijsprogramma te kijken, dit los te laten en extra uitdaging te bieden.
- W In mentorlessen maken we de term hoogbegaafdheid voor alle leerlingen bespreekbaar.
- W We zorgen voor intellectuele uitdaging door waar nodig te compacten, te verrijken en/of top-down onderwijs aan te bieden.
- W Hoogbegaafde leerlingen hebben behoefte aan herkenning en erkenning.
- W Daarom proberen we hoogbegaafde leerlingen in groepjes met elkaar in contact te laten komen.
- W We zorgen voor goed contact en overleg met de mentor, hoogbegaafdenbegeleider, afdelingsleider en natuurlijk de ouders.
- W (Hoog)begaafde onderpresteerders proberen we zoveel mogelijk door persoonlijke begeleiding weer met plezier naar school te laten gaan.

OSG-Masterclasses

Op de OSG West-Friesland bieden wij onze eigen (hoog)begaafde leerlingen uit de bovenbouw graag de mogelijkheid OSG-Masterclasses te geven aan (hoog)begaafde basisschoolleerlingen. Het lukt ons zo om deze twee groepen leerlingen meer uit te dagen en zich op een ander niveau cognitief te ontwikkelen.

De onderwerpen van de Masterclasses worden bepaald door onze eigen leerlingen en kunnen dus erg variëren. Er worden bijvoorbeeld Masterclasses gegeven over 'Ethiek en filosofie', 'Game development', 'Politiek en debat', 'Moleculen en atomen', 'Griekse taal en cultuur', 'Singer-Songwriter' of 'Wereldreligies'.

We stimuleren onze leerlingen een onderwerp te kiezen dat ze zelf erg interessant vinden en daar actief mee aan de slag te gaan. Onze leerlingen worden begeleid in het schrijven van een lesplan, het maken van huiswerkopdrachten en het vormgeven van een goede presentatie voor het geven van de Masterclasses.

De OSG-Masterclasses worden aangeboden in blokken van drie weken door steeds verschillende groepen bovenbouwleerlingen of oud-leerlingen. Onze leerlingen krijgen een CV-relevant certificaat voor het geven van de Masterclasses.

De belangstelling voor onze Masterclasses is heel groot: onze eigen leerlingen zijn erg enthousiast, de deelnemende leerlingen komen met veel plezier en er is veel belangstelling van de 30 deelnemende basisscholen. Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap vindt onze Masterclasses een voorbeeld voor passend onderwijs aan excellente leerlingen, het Noord Hollands Dagblad heeft artikelen over ons geschreven, Radio Noord-Holland heeft aandacht aan ons besteed en er is ook landelijke belangstelling getoond.

Voorbeelden van onderwerpen voor de OSG-Masterclasses

De OSG-Masterclasses worden gegeven door OSG bovenbouwleerlingen uit havo 4 en 5 en vwo 4, 5 en 6. Ook oud-leerlingen geven soms een Masterclass.

Omdat onze eigen leerlingen het onderwerp van hun Masterclass kiezen, overlappen de onderwerpen nooit met middelbare schoolvakken.

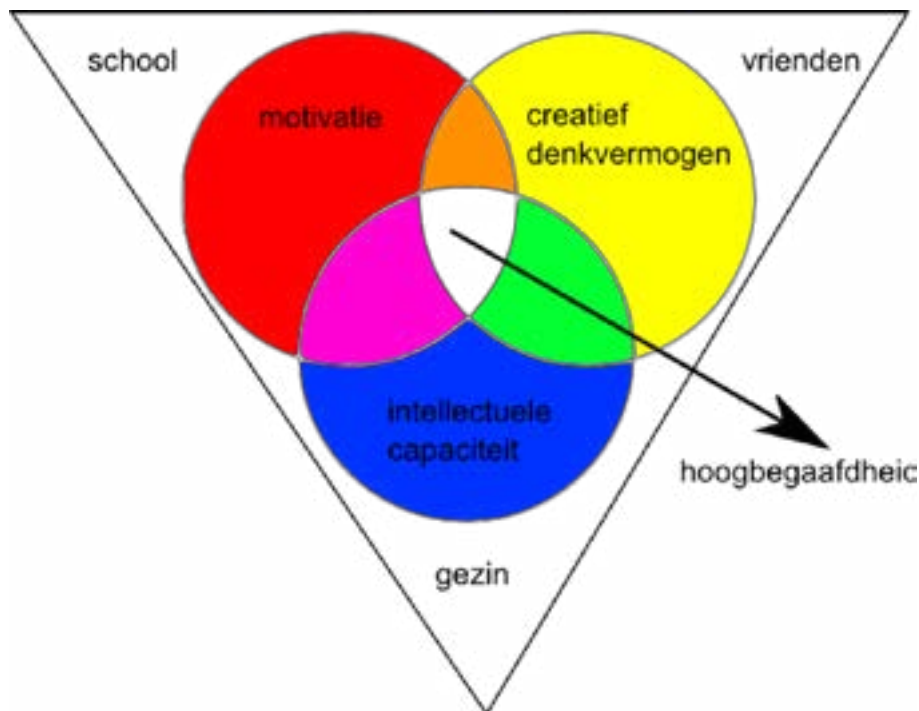
Voorbeelden van onderwerpen voor de OSG Masterclasses zijn:

Italiaanse Taal en Cultuur	Game Development
Waterschappen in Nederland	Techniek
Moleculen en atomen	Elektronische muziekproductie
Het menselijk lichaam	Singer-songwriter
Journalistiek	Deense Taal en Cultuur
Economie	Wereldreligies
Wiskunde en biologie	Literatuur en film
Noorse Mythologie	Ethiek en Filosofie
De Tweede Wereldoorlog	Lopen over water
Bedrijfskunde	Leonardo da Vinci
Muzikale Stijlperiodes	Mode
Fast Lane English	Manipulatie
Griekse Taal en Cultuur	Russische Taal en Cultuur
Fantasiefiguren tekenen met kroontjespen	Het geheugenpaleis
Fonetiek	Islamitische Staat
Politiek en debat	Van boterham tot poep: spijsvertering

Wat is hoofbegaafdheid?

We spreken van hoogintelligent als een kind een IQ van 130 of hoger heeft. De meeste wetenschappers gaan bij hoofbegaafdheid uit van een combinatie van bovengemiddelde vaardigheden (een IQ van > 130), sterke taakgerichte motivatie en een hoge mate van creativiteit (in het vinden van oplossingen). Zo'n 2-3% van de bevolking is hoofbegaafd, wat betekent dat in een vwo-klas zo'n 10-15% van de leerlingen hoofbegaafd is. Ongeveer 16% van de bevolking is meerbegaafd. Een deel van de hoofbegaafde leerlingen is al vroeg afgestroomd naar de havo of het vmbo.

De meeste onderzoekers stellen dat een hoofbegaafd kind moet beschikken over een IQ > 130, motivatie en creativiteit en daarnaast pas optimaal functioneert door stimulerende school, vrienden en thuissituatie. Deze laatste 'peergroups' kunnen 15 IQ punten verschil maken. Hoofbegaafd kun je dus worden of niet meer zijn.

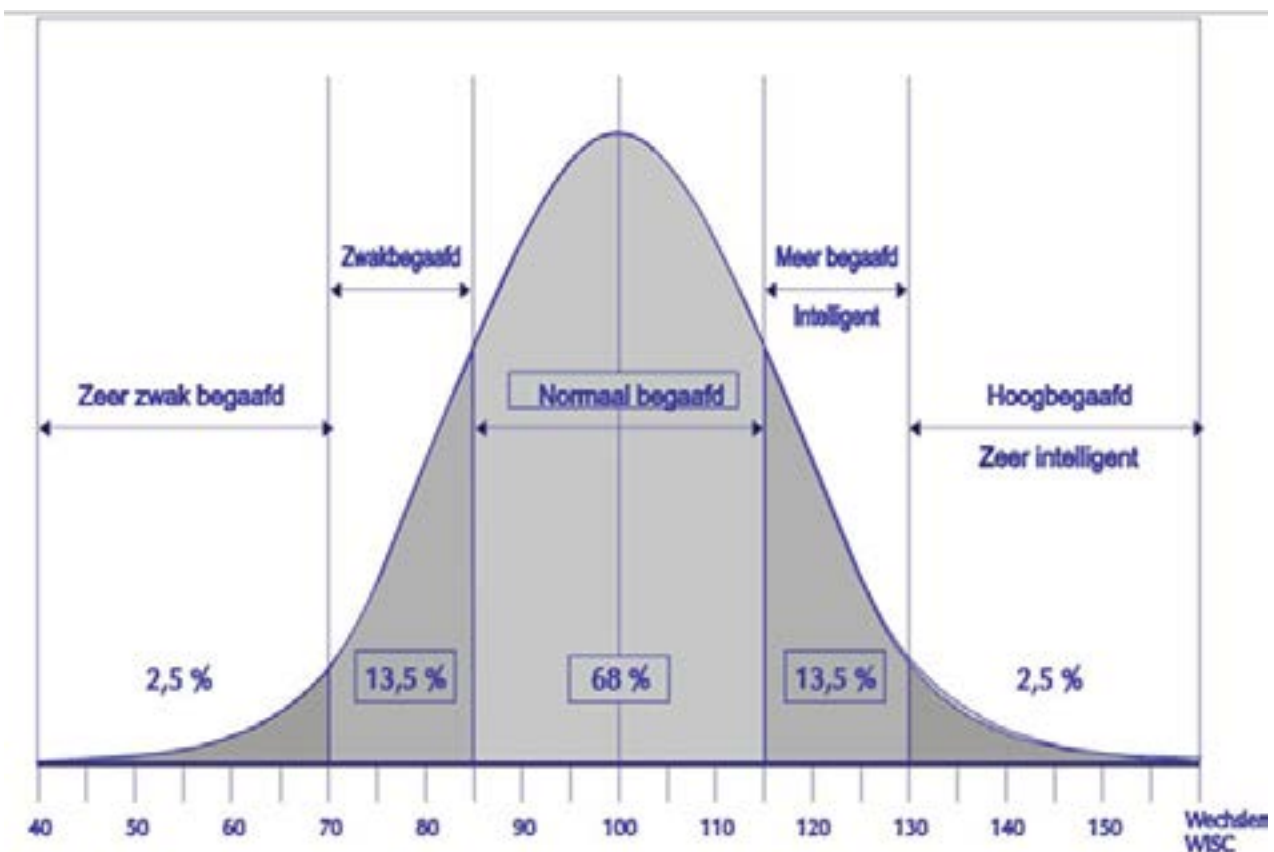
Meerfactorenmodel Hoofbegaafdheid Renzulli en Mönks

Bron: Hoofbegaafdheid bij kinderen, Franz Mönks en Ypenburg, oktober 2011

Hoogbegaafde kinderen vertonen vaak overeenkomstige kenmerken, hoewel ze onderling net als alle kinderen natuurlijk sterk van elkaar kunnen verschillen. Natuurlijk vertoont niet ieder kind dat hoogbegaafd is alle kenmerken, net zo min als elk kind dat deze kenmerken vertoont, automatisch hoogbegaafd is.

- W Grote nieuwsgierigheid en leergierigheid
- W Veel energie
- W Zich met meerdere taken tegelijk bezig kunnen houden
- W Buitengewoon goed geheugen
- W Breed scala van interesses
- W Bijzonder gevoel voor humor
- W Hoge mate van empathie en betrokkenheid
- W Denken in veel gevallen al op buitengewoon jonge leeftijd na over de zin van het leven
- W Het veel lezen en verzamelen van informatie
- W Veel feitenkennis, grote algemene ontwikkeling
- W Opvallend taalgebruik
- W Sneller in begrijpen en verwerken
- W Inzicht in complexe leerstof
- W Rijke woordenschat
- W Taakgericht en geconcentreerd
- W Perfectionistisch
- W Creatief denken
- W Jong verbanden leggen
- W Experimenteren
- W Kritisch
- W Moeilijk keuzen maken
- W Doorzien sociale patronen
- W Nemen initiatief
- W Wel tekenen maar niet kleuren

(Hoog)intelligent of (hoog)begaafd?

Wat is het verschil tussen (hoog)intelligente kinderen en (hoog)begaafde kinderen?

Hoogintelligent	Hoogbegaafd
Kent de antwoorden	Heeft altijd vragen
Is ervaren in het van buiten leren	Is een groot gisser (probeert uit de context af te leiden)
Is geïnteresseerd in objecten	Is een zeer nieuwsgierig onderzoeker
Is gefocust en oplettend in de les	Is diep mentaal en fysiek betrokken, soms afwezig, wegdromend
Houdt van simpele logica	Drijft op complexiteit
Houdt van woorden	Heeft vaak een ongewone, complexe woordenschat
Heeft goede ideeën	Heeft flitsende, gekke, onnozele en vreemde ideeën
Werkt hard	Probeert en test uit
Beantwoordt de vragen	Discussieert in detail, is kritisch, bewerkt stellingen
Presteert bovengemiddeld in de klas	Kan bovengemiddeld, maar ook gemiddeld of benedengemiddeld presteren
Luistert met interesse	Laat sterke gevoelens en opinies zien
Leert gemakkelijk	Weet het vaak al
6 tot 8 herhalingen nodig	Meesterschap na 1 of 2 x oefenen voor meesterschap
Begrijpt ideeën	Ontwikkelt en bewerkt ideeën
Geniet van leeftijdgenoten	Prefereert vaak ouder gezelschap
Begrijpt de bedoeling of betekenis	Onderzoekt de toepassingen
Maakt zijn werk af	Start projecten
Kopieert nauwkeurig	Creëert nieuwe ontwerpen
Houdt van school	Geniet van leren
Technicus	Uitvinder
Is tevreden over eigen leren/kunnen	Is hoogst zelfkritisch

Bron: <http://www.psychologiemagazine.nl/web/Artikelpagina/Hoogbegaafd-of-hoogintelligent.htm>

Vooroordelen over hoogbegaafdheid

Hoogbegaafdheid roept vaak een negatief beeld op waarbij vooral de risico's als onderpresteren, faalangst en probleemgedrag belicht worden. In tegenstelling tot wat veel mensen denken, vinden veel kinderen het niet prettig om als hoogbegaafd gekenmerkt te worden. Ook veel ouders van hoogbegaafden zien lang niet altijd de voordelen in van het talent van hun kind. Er zijn namelijk ontzettend veel vooroordelen over hoogbegaafden die helaas wijd verspreid zijn:

- W Hoe hoger het IQ, hoe lager het EQ
- W De meeste mensen met een IQ van > 130 ronden een universitaire studie met succes af
- W Wanneer beide ouders (hoog)begaafd zijn, zijn hun kinderen dat ook
- W Een kenmerk van (hoog)begaafde kinderen is hun gebrek aan sociale vaardigheden
- W (Hoog)begaafden hebben een wat houderige motoriek
- W (Hoog)begaafden hebben 'pushende' ouders
- W Een (hoog)begaafd kind kan moeilijk stilzitten
- W Een (hoog)begaafd kind heeft alleen maar oudere vriendjes
- W (Hoog)begaafde kinderen leren liever dan dat ze spelen
- W (Hoog)begaafde kinderen hebben niet zo veel behoefte aan sociale contacten
- W (Hoog)begaafdheid wordt pas zichtbaar en meetbaar vanaf 10-jarige leeftijd
- W Een kenmerk van (hoog)begaafde leerlingen is dat ze zich minder goed kunnen concentreren dan de gemiddelde leerling
- W (Hoog)begaafde leerlingen kunnen alleen relatief onderpresteren, niet absoluut
- W Geschikt verrijkingsmateriaal is de belangrijkste voorwaarde voor goed onderwijs aan (hoog)begaafde leerlingen
- W Signaleren van (hoog)begaafdheid is alleen mogelijk door middel van een intelligentieonderzoek
- W Een plusklas is de beste onderwijsaanpassing voor (hoog)begaafde leerlingen
- W (Hoog)begaafd dat ben je, of dat ben je niet
- W (Hoog)begaafde leerlingen maken geen fouten in hun werk

Hoogbegaafdheid vormt pas een probleem wanneer de omgeving niet goed om gaat met dit talent tot excelleren en tot het vinden van creatieve oplossingen. Gelukkig kennen ook steeds meer mensen ook feiten over hoogbegaafden, zoals:

- W Lang niet iedereen met een IQ van > 130 is hoogbegaafd
- W Ongeveer 16% van de Nederlanders heeft een intelligentie op het niveau van meerbegaafd of hoogbegaafd
- W De houding van de leerkracht ten opzichte van de (hoog)begaafde leerling bepaalt in belangrijke mate het succes van de onderwijsaanpassingen
- W (Hoog)begaafde leerlingen hebben minder behoefte aan herhalingsopdrachten
- W (Hoog) begaafd kun je worden!

Bron: APS Vooroordelenspel (hoog) begaafdheid

Is mijn kind/ben ik (hoog)begaafd?

De volgende vragenlijst zou u als ouder/ jou bij deze vraag kunnen helpen.

	Omschrijving	X / ?	Toelichting
1	heeft een scherp observatievermogen, ziet/hoort veel en genuanceerd, heeft oog voor details		
2	is in veel onderwerpen geïnteresseerd en/of weet veel over één of meer specifieke onderwerpen, vraagt door en wil het écht begrijpen		
3	is snel van begrip en denkt zelf verder door, begrijpt of ontdekt iets al voordat het is uitgelegd		
4	brengt wat hij eerder heeft gezien, gedaan of geleerd snel en makkelijk in verband met nieuwe kennis / situaties		
5	ontwikkelt theorieën / ideeën om te begrijpen hoe iets werkt, zoekt naar verklaringen		
6	is intensief bezig met activiteiten en onderwerpen, waartoe hij/zij zich voelt aangesproken		
7	werkt enthousiast voor passies, is gedreven om (eigen) gestelde doelen te bereiken		
8	is initiatiefrijk en ondernemend, heeft veel energie, houdt zich veel bezig met verschillende (buitenschoolse) activiteiten		
9	is creatief / vindingrijk, komt met ongebruikelijke, originele vragen of oplossingen en legt brede verbanden, die niet direct voor de hand liggen		
10	maakt grote denksprongen, ziet vanuit verschillende invalshoeken diverse mogelijkheden om dingen te combineren, draagt meerdere oplossingen aan		
11	staat kritisch tegenover beweringen, neemt niet zomaar iets aan, is opmerkzaam in geval van tegenstrijdigheden		
12	is sterk gevoelig voor verwachtingen van anderen, ziet en begrijpt het gezichtspunt van anderen		
13	heeft een subtiel, genuanceerd gevoel voor humor, denkt graag door, neemt dingen (bewust) letterlijk		
14	houdt van uitdagingen, voelt zich aangetrokken tot moeilijke opdrachten, is bereid risico's te nemen		
15	staat kritisch ten opzichte van zichzelf, streeft naar perfectie		
16	heeft weinig sturing nodig, wil graag dingen zelf ontdekken of bepalen		
	x= van toepassing		
	? = twijfel/onvoldoende zicht op		

Bron: <http://www.hoogbegaafdheid-in-zicht.nl/index.php/downloads>

Ook is de NIO-score vaak een indicatie. Als de NIO score zowel verbaal als performaal (symbolisch) rond of boven de 130 ligt, is er mogelijk sprake van hoogbegaafdheid.

Officiële vaststelling van hoogbegaafdheid wordt doorgaans vastgesteld met een WISC-III test. De derde editie van de Wechsler Intelligence Scales for Children (WISC-III) is de meest gebruikte intelligentietest in Nederland en veel andere landen. Deze intelligentietest is bedoeld voor kinderen van 6 t/m 16 jaar. De WISC-III bestaat uit 13 subtests (taken, opdrachten) die verschillende vaardigheden meten. Globaal kan gezegd worden dat een deel van de subtests meer een beroep doet op vaardigheden die met taal te maken hebben (verbale taken), terwijl andere subtests meer handelingsgerichte opdrachten betreffen ('doe-taken'), waarbij onder meer ruimtelijk inzicht, kijken en motoriek een rol spelen (performale taken). Bij een aantal performale taken wordt de tijd opgenomen. Dan is niet alleen belangrijk dat de kwaliteit van een prestatie goed is, maar ook hoe lang een kind erover doet om tot dit resultaat te komen. Op alle subtests zijn de opgaven oplopend in moeilijkheidsgraad. Er wordt gekeken tot welk niveau het een kind lukt mee te komen en wanneer het te moeilijk wordt. Deze test wordt doorgaans op meerdere dagen afgenomen en heeft als uitkomst een verbaal, performaal en totaal IQ.

Profielen (hoog)begaafde leerlingen

Dé hoogbegaafde leerling bestaat niet. We onderscheiden zes profielen hoogbegaafden die elk een andere aanpak op school (en thuis) vereisen.

De succesvolle leerling

Deze (hoog)begaafde leerling levert goede prestaties, maar presteert niet naar eigen vermogen. Er is daarom sprake van relatief onderpresteren. Deze leerling is perfectionistisch ingesteld en wil graag “succesvol” blijven. Hierdoor worden risico's vermeden en kan deze leerling zich afhankelijk opstellen van volwassenen, bijvoorbeeld door (onnodig) bevestiging te zoeken van de leerkracht om zeker te weten dat iets “goed” is en om te voorkomen dat er fouten gemaakt worden. Deze leerling is erg gevoelig voor en gericht op het voldoen aan verwachtingen van anderen.

Als deze leerling niet gestimuleerd wordt om te gaan met uitdagingen boven het beheersingsniveau (de zone van naaste ontwikkeling), bestaat het risico op het ontwikkelen van faalangst en onderduikend gedrag.

De uitdagende leerling

Deze leerling is creatief en komt met bijzondere oplossingen of invalshoeken. Hij neemt scherp waar en ziet uitzonderingen (ook op regels). Hij staat kritisch tegenover beweringen en neemt niet zomaar iets aan (ook niet van de leerkracht). Deze leerling komt op voor eigen opvattingen en is eerlijk en (te) direct. In zijn werkwijzen en gedrag is hij inconsistent, waardoor hij wisselende resultaten haalt. Hij is competitief ingesteld en kan grote stemmingswisselingen laten zien. Deze leerling heeft behoefte aan erkenning van zijn sterke kanten, wil graag gezien worden, met name voor zijn creativiteit.

Wanneer deze leerling onvoldoende uitgedaagd wordt, zal hij geneigd zijn de leerkracht bezig te houden, bijvoorbeeld door clownesk gedrag.

De onderduikende leerling

Deze leerling doet alles om niet op te vallen en ondermijnt hiermee het belang van de ontwikkeling van zijn of haar begaafdheid. De leerling vermijdt uitdagingen, is erg onzeker en faalangstig. In de perceptie van deze leerling is het halen van hoge prestaties en tegelijkertijd sociaal geaccepteerd worden onverenigbaar. De onderduikende leerling is zoekend naar sociale acceptatie en wisselt in vriendschappen, maar heeft moeite om hierin echt zijn plek te vinden, weet niet goed wat hij/zij zelf eigenlijk zou willen en streeft dan ook vrijwel geen eigen doelen na.

Deze leerling past zich te veel aan en kan mede hierdoor psychosomatische klachten ontwikkelen (hoofdpijn, buikpijn). Er bestaat een risico dat deze leerling zich verder terugtrekt, depressief wordt en uiteindelijk uitvalt in het onderwijs door gebrek aan een reëel perspectief op de eigen mogelijkheden.

De drop-out

Deze leerling is creatief en over het algemeen erg gevoelig. De drop-out is niet gemotiveerd voor schoolse taken en zoekt buitenschoolse uitdaging om zijn interesses te volgen. Deze leerling geeft blijk van een negatief zelfbeeld: isoleert of verwaarloost zichzelf, verstoort situaties, bekritiseert zichzelf en anderen, voelt zich snel aangevallen of afgewezen. De drop-out is een absolute onderpresteerder (presteert gemiddeld of minder) en heeft baat bij alternatieve leerervaringen.

Deze leerling is op school slechts nog fysiek aanwezig, maar voelt en toont zich niet echt betrokken, of neemt zelfs onregelmatig deel aan het onderwijs. Er is een risico dat deze leerling uiteindelijk (zonder diploma) het onderwijs verlaat.

De dubbel gelabelde leerling

Deze (hoog)begaafde leerling vertoont gedragsproblemen en/of heeft een onderliggend leerprobleem. Vaak worden begaafdheidskenmerken hierdoor onvoldoende (h)erkend. Ook kan het zijn dat een eventueel leerprobleem niet onderkend wordt door sterke compensatiemogelijkheden als gevolg van de (hoog)begaafdheid. Deze leerling werkt inconsistent, presteert gemiddeld of minder, verstoort en is chaotisch.

Hoewel een leer- of gedragsstoornis oorzaak kan zijn van gesignaleerde problemen, kan ook een gebrek aan (h)erkenning van de mogelijkheden van deze (hoog)begaafde leerling de oorzaak zijn van afwijkend gedrag of tegenvallende prestaties. Er bestaat dan een risico dat deze leerling onjuist gelabeld wordt en hiermee inadequaat ondersteund wordt in de ontwikkeling van zijn talenten.

De zelfstandige leerling

De zelfstandige leerling weet wat hij/zij kan en laat dit ook zien. Deze leerling heeft een goed zelfinzicht en goede sociale vaardigheden. Daarnaast werkt deze leerling zelfstandig, ontwikkelt eigen doelen, is ondernemend, komt op voor eigen opvattingen en is bereid tot het nemen van risico's. Deze leerling wil en durft te leren!

Hoewel dit de ideale leerling lijkt, blijft het alsnog belangrijk ook deze autonome leerling te ondersteunen. De focus ligt hierbij vooral op het zo veel mogelijk faciliteren van mogelijkheden tot onbegrensd leren.

Bron: <http://hoogbegaafdheid.slo.nl/begeleiding/profielen/zelfstandig/>

Beroemde hoogbegaafden met (vaak geschatte) IQ waarden

Albert Einstein (160) Natuurkundige	Napoleon (145) Keizer der Fransen	Plato (170) Filosoof en schrijver
		
Mozart (165) Componist	Marilyn Monroe (168) Actrice en zangeres	Garry Kasparov (190) Schaakgrootmeester
		
Sharon Stone (154) Actrice	Jimmy Carter (156) President Verenigde Staten	Spinoza (175) Filosoof
		
Stephen Hawking (160) Natuurkundige, kosmoloog en wiskundige	Newton (190) Natuurkundige en theoloog	Charles Dickens (180) Schrijver
		
Hillary Clinton (140) Politica en advocate	Madonna (140) Zangeres	Charles Darwin (165) Bioloog, geoloog en historicus
		
Quentin Tarantino (160) Regisseur	Leonardo da Vinci (220) Architect, uitvinder, schilder...	Bill Gates (160) Ondernemer en filantroop
		

Onderpresteerders

Helaas hebben we ook te maken met leerlingen die significant minder presteren dan wij op basis van hun capaciteiten van ze verwachten. Ook onderpresteerders kunnen overeenkomstige kenmerken vertonen:

Onderpresterende (hoog)begaafde leerlingen hebben vaak kennis die nog niet in de groep is behandeld en een grote algemene ontwikkeling.

Onderpresterende (hoog)begaafde leerlingen hebben op veel gebieden belangstelling en ze houden ervan om dingen te onderzoeken, bijvoorbeeld door in hun vrije tijd veel te lezen of op een andere manier informatie te verzamelen. Als een onderwerp (dat vaak wat moeilijker is) hun interesse heeft, begrijpen en onthouden ze veel.

Onderpresterende (hoog)begaafde leerlingen laten vaak wisselend schoolwerk zien: afnemende prestaties maar bij ingewikkelde vragen juist wel het goede antwoord weten, mondeling beter presteren dan schriftelijk en beter uit de verf komen bij individueel onderwijs op maat dan bij het regulier groepsonderwijs.

Onderpresterende (hoog)begaafde leerlingen werken thuis vaak verder aan zelfgekozen schoolprojecten en ontwikkelen thuis op eigen initiatief allerlei activiteiten.

Onderpresterende (hoog)begaafde leerlingen hebben vaak een levendige, grote verbeelding en zijn creatief.

Onderpresterende (hoog)begaafde leerlingen geven vaak blijk van een enorme sensitiviteit: ten opzichte van zichzelf, maar ook van anderen.

Opvallend is dat de schoolprestaties van onderpresterende (hoog)begaafde leerlingen afnemen; ze presteren (vooral in schriftelijk werk) beneden niveau, in elk geval beneden hun eigen niveau, maar soms zelf ook beneden groepsniveau. Vaak schrijven ze slordig, houden ze niet van instampen en inprenten, missen ze leerinhouden en instructiemomenten en zijn ze slechts selectief enthousiast: wel voor nieuwe onderwerpen, niet voor uitwerkingen. In de klas vertonen onderpresterende (hoog)begaafde leerlingen vaak negatief gedrag; ze zijn lastig en onaangepast, vragen steeds om aandacht, vervelen zich, dromen weg en wijzen pogingen van de leraar om zich aan de groepsnormen te conformeren, af.

Onderpresterende (hoog)begaafde leerlingen zijn vaak ontevreden over zichzelf en de verrichte werkzaamheden, vermijden nieuwe activiteiten uit angst voor mislukking, hebben minderwaardigheidsgevoelens, zijn wantrouwend of onverschillig en doen niet graag mee aan groepsactiviteiten, zijn minder populair bij leeftijdsgenootjes en zoeken vriendjes onder gelijkgestemden.

Onderpresterende (hoog)begaafde leerlingen zijn vaak weinig taakgericht. Ze hebben een laag werkt tempo, hebben hun huiswerk vaak niet af, stellen zichzelf onrealistische doelen, zijn snel afgeleid, vergeetachtig en/of impulsief, hebben geen duidelijk leertraject voor ogen, hebben een korte spanningsboog, voelen zich hulpeloos, willen niet geholpen worden en willen zelfstandig zijn.

Onderpresterende (hoog)begaafde leerlingen hebben vaak een wisselende motivatie, hebben een hekel aan routine, verzetten zich tegen autoriteit, nemen geen verantwoordelijkheid voor hun eigen daden en staan onverschillig of afwijzend tegenover de school.

Bron: <http://hoogbegaafdheid.slo.nl/begeleiding/onderpresteerders/>

Checklist voor onderpresteerders

Een goed hulpmiddel bij de signalering van onderpresteerders is een specifieke checklist voor onderpresteerders. Er worden een aantal kenmerken genoemd, die typerend zijn voor deze leerlingen. Hoe meer kenmerken aan een leerling toegekend kunnen worden, des te groter is de kans dat de docent te maken heeft met een onderpresterende leerling.

Positief

- W Begrijpt en onthoudt moeilijke informatie wanneer het wel geïnteresseerd is
- W Leest veel of verzamelt in zijn vrije tijd op andere manieren veel informatie
- W Presteert significant beter op mondelinge dan op schriftelijke overhoringen
- W Kent veel feiten en heeft een grote algemene ontwikkeling
- W Komt goed uit de verf bij individueel onderwijs op maat
- W Is creatief en heeft een levendige verbeelding
- W Ontwikkelt thuis op eigen initiatief allerlei activiteiten
- W Heeft een brede belangstelling en vindt het leuk om dingen te onderzoeken
- W Is gevoelig

Negatief

- W Presteert op school redelijk tot slecht (soms alleen onder het eigen niveau)
- W Heeft zijn huiswerk niet af of slecht gemaakt
- W Is vaak ontevreden over zijn eigen prestaties
- W Heeft een hekel aan automatiseren
- W Vermijdt nieuwe leeractiviteiten uit angst om te mislukken
- W Heeft minderwaardigheidsgevoelens, kan wantrouwend of onverschillig zijn
- W Doet niet graag mee aan groepsactiviteiten, heeft het gevoel dat niemand hem mag
- W Doelen worden door het kind te hoog gekozen zodat falen hieraan geweten kan worden
- W Is snel afgeleid en impulsief
- W Staat afwijzend of onverschillig tegenover de school
- W Wil niet geholpen worden, wil zelfstandig zijn
- W Neemt geen verantwoordelijkheid voor zijn eigen daden of wijt mislukken aan anderen
- W Verzet zich tegen autoriteit

bron: Nelissen&Span.

Handige websites

<http://www.passendonderwijs.nl/blogs/masterclasses-voor-slimme-leerlingen/leerlingen.htm>

<http://www.onderwijsprijs.nl/nieuws/53-provinciale-ronde-noord-holland>

www.lesmateriaalvoorhoogbegaafden.com

<http://www.psychologiemagazine.nl/web/Artikelpagina/Profielen-van-hoogbegaafde-leerlingen.htm>

<http://talentstimuleren.nl/werkgroep/24-talentnetwerk-noord-holland-flevopolder>

<http://hoogbegaafdheid-hoorn.nl/home>

<http://wijzerspel.nl/>

<http://blink-uit.nl/>

www.slo.nl

<http://talentstimuleren.nl/>

www.schoolaanzet.nl

www.cps.nl

www.koepelhb.nl

www.kpcgroep.nl

www.novilo.nl

www.aps.nl

www.schoolsupport.nl

www.denkspellenexpert.nl

<http://www.lich.nl/content/>

OSG West-Friesland

Bontekoestraat 3

1623 LL Hoorn

0229-246264

osgwestfriesland@atlascollege.nl

osgwestfriesland.atlascollege.nl